

BILTEK-V

INTERNATIONAL SYMPOSIUM ON CURRENT DEVELOPMENTS IN SCIENCE, TECHNOLOGY AND SOCIAL SCIENCES

December 3-5, 2021 /Malatya- Yeşilyurt Municipality

PROCEEDING BOOK

TERÖRLE MÜCADELEDE YUMUŞAK BİR KONSEPT: KAMU DİPLOMASİSİ

A SOFT CONCEPT IN THE COUNTER-TERRORISM: PUBLIC DIPLOMACY

Mehmet Emin GÜVEN[1], Alpcan ACAR[2], Yahya GENÇAY[3]

[1]Arş. Gör. İnönü Üniversitesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, Siyaset ve Sosyal Bilimler Bilim Dalı, Malatya/Türkiye,
ORCID NO: 0000-0001-9863-5212.
[2]100/2000 YÖK Doktora Bursiyeri, İnönü Üniversitesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, Uluslararası Güvenlik ve Terör Programı, Malatya/Türkiye,
ORCID NO: 0000-0002-2314-6702.
[3]Doktora Öğrencisi, İnönü Üniversitesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, Siyaset ve Sosyal Bilimler Bilim Dalı, Malatya/Türkiye,
ORCID NO: 0000-0003-1304-2245.

ÖZET

Devletlerin varlıklarını korumak ve sürdürebilmek için göz ardı edemeyeceği en önemli olgulardan biri güvenliktir ve 21. yüzyılda ulusal ve uluslararası güvenliği tehdit eden en büyük tehlike terörizmden gelmektedir. Bilgi ve iletişim teknolojilerinde yaşanan gelişmelerle birlikte iletişim araçlarının yaygınlaşması ve küreselleşmenin etkisi, terörizmin küresel bir boyut kazanmasına neden olmuş ve ulusal ve uluslararası yapıların, güvenlik ve tehlike algılarının değişimine yol açmıştır. Güvenlik kavramı, özellikle Soğuk Savaş döneminde askeri odaklı olarak ele alınmış, uluslararası sisteme göre şekillenmiştir. Ancak Soğuk Savaş sonrasında güvenlik kavramı, daha geniş bir kapsama sahip olmuştur. Güvenliğin derinleşmesi ve genişlemesi devletlerin güvenlik ve tehdit algılamalarını da büyük ölçüde şekillendirmiştir. 11 Eylül terör saldırıları ise uluslararası boyutta bu algıların somut gerçekliğe dönüşmesinde ve devletlerin terörle mücadele stratejilerinde konsept değiştirmesinde etkili olmuştur.

Ulusal ve uluslararası yapılar, güvenliklerini tesis etmek, terör eylemlerine karşı koymak ve terör eylemlerini önlemek için çeşitli mücadele yöntemleri geliştirmişlerdir. Ancak bu mücadele yöntemlerinin genellikle askeri ve ekonomik yaptırımlar gibi sert güç araçları üzerine kurgulandığı görülmektedir. Teröre kaynaklık eden siyasal, sosyal ve ekonomik sorunları göz ardı eden bu yöntemlerin sorunlara kısmi çözümler sağladığı ve mevcut sorunu daha fazla derinleştirebildiği de görülmektedir. Bu bakımdan terörle mücadele sürecinde teröre neden olan sorunları kaynağında çözmeye yönelik olarak yumuşak güç araçları ve akıllı güç pratikleri gibi yeni yöntemler ön plana çıkmaktadır.

Yumuşak güç aracı olarak kamu diplomasisi uygulamaları, toplumların akıllarının ve gönüllerinin kazanılmasında önemli bir yere sahiptir. Bilgi ve iletişim çağında bireylerin ve toplumların ikna edilmesi, iletişime geçilmesi ve sorunların karşılıklı etkileşimler yoluyla çözüme kavuşturulması öncelikli hale gelmektedir. Dolayısıyla, terörizmin nihai çözümü için toplumsal zeminde teröre neden olan sorunların giderilmesi, terör örgütlerinin beslendiği kaynakların yok edilmesi ve terör örgütlerinin militan temininin önlenmesi için yumuşak güç araçlarının kullanımı ve toplumlarla iletişimin sağlanması noktasında kamu diplomasisi uygulamalarının önemli rolü bulunmaktadır. Bu çalışmada, terörle mücadele sürecinde sert güç araçlarıyla birlikte yumuşak güç araçlarının kullanımının ve kamu diplomasisi uygulamalarının terörizmin önlenmesindeki yeri tartışılmış, yumuşak gücün terörün propagandasının etkisini azaltıcı örnekleri ve terörle mücadelede ulusal ve uluslararası kamuoyunun meşruiyetini sağlayıcı yönleri incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Güvenlik, Terörizm, Terörle Mücadele, Yumuşak Güç, Kamu Diplomasisi.

ABSTRACT

One of the most important phenomenons that states can not ignore in order to protect and maintain their existence is security, and the biggest threat to national and international security comes from terrorism in the 21st century. Along with the developments in information and communication technologies, the spread of communication tools and the effect of globalization have caused terrorism to gain a global extent and have led to changes in national and international structures, security and danger perceptions. The concept of security was handled with a military focus, especially during the Cold War, and was shaped according to the international system. However, after the Cold War, the concept of security had a wider scope. The concentration and far-reaching of security has also shaped the perceptions of states' security and threat. The terrorist attacks of 9/11, on the other hand, were effective in transforming these perceptions into concrete reality on an international scale and in changing the concept of states' counter-terrorism strategies.

National and international structures have developed various methods of campaign to provide their security, to counter terrorist acts and to prevent terrorist acts. However, it is seen that these methods of struggle are generally built on hard power tools such as military and economic sanctions. It is also seen that these methods, which ignore the political, social and economic problems that are the source of terrorism, provide partial solutions to the problems and can deepen the existing problem more. In this respect, new methods such as soft power tools and smart power practices come to the fore in order to solve the problems that cause terrorism at the source in the fight against terrorism.

As a soft power tool, public diplomacy practices have an important place in earning the minds and hearts of societies. In the age of information and communication, persuading individuals and societies, communicating and solving problems through mutual interactions become a priority. Therefore, for the final solution of terrorism, public diplomacy practices have an important role in the use of soft power tools and communication with societies in order to eliminate the problems that cause terrorism on the social ground, to destroy the sources that terrorist organizations feed on, and to prevent terrorist organizations from recruiting militants. In this study, the role of soft power tools and public diplomacy practices in the prevention of terrorism along with hard power tools in the fight against terrorism are discussed, examples of soft power that reduce the impact of terrorist propaganda and the legitimacy of national and international public opinion in the fight against terrorism are examined.

Keywords: Security, Terrorism, Counterterrorism, Soft Power, Public Diplomacy.

1. GİRİŞ

Kamusal güvenliğin koruyucusu konumunda olan devletleri tehdit eden en büyük tehlike terörizmden gelmektedir. Terörizmin şiddet ve korku içerikli yapısının yol açtığı siyasal, sosyal ve ekonomik tahribatın önlenmesi, giderilmesi ve terör unsurlarının ortadan kaldırılmasına yönelik devletlerin aldıkları tedbirler ve uygulamalar terörle mücadele süreçlerini meydana getirmektedir. Bu doğrultuda terörizmin mevcut tehlikelerinin önlenebilmesi için devletler, ulusal ve uluslararası düzeyde çeşitli mücadele yöntemleri geliştirmişlerdir. Ancak güvenlik refleksi doğrultusunda devletlerin genellikle askeri ve ekonomik yaptırımlar üzerinden sert güç araçlarıyla mücadele sürecinde bulundukları görülmektedir. Nitekim bu mücadele yöntemi, teröre neden olan sorunların görmezden gelinmesine ve terörle mücadelenin yalnızca teröristlerin öldürülmesi üzerinden şekillenmesine neden olmaktadır.

Diğer taraftan iletişim ve ulaşım teknolojilerinde yaşanan değişimler, dünyanın etkileşim durumunun niteliğini ve niceliğini dönüştürmeye başlamıştır. Küreselleşmenin etkileri, bilgiye erişimin hızını ve bilginin geçişkenliğini artırmış, siyasi ve sosyal sınırların fiziksel önemini ortadan kaldırarak aşındırmış, başta terörizm olmak üzere birçok sorunun yeni sorun alanları oluşturmasına imkân sağlamıştır. Bu durum aynı zamanda terör örgütlerinin tanınırlığının artmasına yol açarak propagandalarını ulusal ve uluslararası kamuoylarına ulaştırma fırsatı oluşturmuş, yeni militanların katılımlarına ve terör örgütlerinin yönetimsel yapısının değişerek gevşek ve esnek nitelikli yapılar haline gelmelerine yol açmıştır. Dolayısıyla yaşanan değişim ve dönüşümler, terörizmle ve terör örgütleriyle mücadelenin yöntemlerinde de değişikliği zorunlu kılmıştır. Bu bakımdan yalnızca sert güç araçlarına dayalı klasik yöntemlerin dışında toplumlarla iletişim ve etkileşimin öncelendiği, terörün beslendiği sorunların çözüme kavuşturulmasıyla terör kaynaklarının önlendiği ve örgüt eleman kazanım sürecinin henüz daha toplumsal tabanda engellendiği çok aktörlü ve çok boyutlu yumuşak güç yöntemlerini gerekli kılmaktadır.

Bu bağlamda zihinleri ve gönülleri etkileme, cezbetme faaliyeti olan kamu diplomasisi, yumuşak gücün önemli araçlarından birisi olarak karşımıza çıkmaktadır. Terörün toplumsal zeminde propagandalar aracılığıyla kazandığı meşruiyet zeminini aşındıran bir etkiye sahip olan kamu diplomasisi, teröre kaynaklı eden sorunların çözümünde etkileşimi artırmakta ve aynı zamanda terör sorununun çözümü konusunda halkın mücadeleye desteğinin sağlanmasında önemli bir yere sahip olmuştur. Bu çalışmada, terör ve terörizm kavramları açıklanarak iki kavram arasındaki farklılık ve ilişki ortaya konmuştur. Terörizmin tarihsel süreçte yaşadığı dönüşüm ve etkileri üzerinde durulmuştur. Bu değişimin etkisiyle birlikte terörle mücadele yöntemlerindeki değişiklikler ele alınarak, gücün değişimi noktasında sert güç, yumuşak güç ve akıllı güç kavramları açıklanmıştır. Bu doğrultuda terörle mücadele sürecinde yumuşak güç aracı olan kamu diplomasisi faaliyetlerinin terörü önleme ve ortadan kaldırmaya yönelik etkileri tartışılmıştır.

2. TERÖR VE TERÖRİZM

İnsanlık tarihi kadar eskilere götürülebilen terör kavramı, korku ve dehşet durumunu ortaya çıkararak toplumda kargaşa yaratma ve beraberinde güvensizlik duygusunu oluşturma biçiminde tasvir edilebilmektedir. Terör ve terörizm çoğu kez birbiri yerine kullanılıyor olsa da temelde aralarında ince bir çizgi bulunmaktadır. Terörizm, terörün tanımında bulunan niteliklerin bütünsel, sistematik ve siyasal amaçlar çerçevesinde uygulanması biçiminde tanımlanabilir. Böylece yeni bir düzen oluşturma amacı taşıyan terörizm, kısaca *"politik tedhişçilik*" olarak da ifade edilebilir (Demirel, 2001: 23-24). Ayrıca terörizm içerisinde ideolojik amaçlar da taşıyarak şiddeti ön plana çıkarma ve korkunun hâkim kılınması üzerine girişimlerde bulunma durumunu ifade etmektedir (Kazan, 2016: 111-112). Terörizmin birçok sonucundan bahsedilebilirken en temel etkisi toplum üzerinde bıraktığı psikolojik travmalardır. Terörizm tanımında da bulunan korkunun hâkim kılınması arzusu, gerçekleşen eylemler neticesinde bireylerin düşünce altyapısına nüfuz etmektedir (Goldstein ve Pevehouse, 2015: 277).

Tarihsel olarak uzun bir geçmişe sahip olan terörizm, özellikle birey, toplum ve devlet üzerinde olumsuz etkilere neden olmuştur. Terörizmin dinamik yapısı kendisini değişimlere, yeniliklere ve dönemin şartlarına göre evirebilmesine olanak tanımaktadır (Şimşek, 2016: 333). Böylece Rapoport terörizmi dalgalar halinde sınıflandırmıştır. İlk olarak 1880-1920 arası dönemde anarşist dalga, arkasından 1920-1960 arası dönemde etkisini gösteren anti sömürge dalgası ortaya çıkmıştır. 1960'lı yılların sonlarından itibaren ise yeni sol dalga aktif bir rol oynamıştır. Son olarak ise 1979 yılını başlangıç kabul edebileceğimiz dini dalga ortaya çıkmıştır (Rapoport, 2002: 2). Belli dönemlerde farklı motivasyonlar üzerine şekillenen terörizmi belirli bir bölgeyle

sınırlandırmak da mümkün değildir. Dolayısıyla gelişmiş Batı toplumları da kendi sınırlarında terörizmin doğuşuna ve terör eylemlerine tanık olabilmiştir (Heywood, 2018: 385). Eski terörizm olarak adlandırılabilecek süreçte terör örgütleri, hiyerarşik bir yapılanmaya, belli bir bölgesel veya ulusal gruba dayanan, milliyetçi ya da Marksist temelli, meşru hedefler ve angajman/çatışma kuralları çerçevesinde söylemsel ve eylemsel hareket alanına sahiptiler. Ancak 11 Eylül saldırılarıyla yeni bir boyut kazanan terörizm, belli bir ülkeye veya bölgeye bağlı kalmaksızın uluslararası bir erişim ve yönelim kazanmıştır. Örgüt geleneksel merkezi komuta ve kontrolden ve hiyerarşik yapılanmadan farklı olarak birbirinden bağımsız hücre yapılanmasıyla yatay bir örgütlenme anlayışına sahiptir. Ayrıca sivillerin doğrudan hedef alındığı yeni terörizmin motivasyon kaynağını ideolojiler değil, dini fanatizm oluşturmaktadır (Aydemir, 2020: 32-33). Diğer taraftan iletişim araçları, aynı zamanda terör örgütleri tarafından yoğun bir şekilde propaganda aracı olarak kullanılmaktadır.

Uluslararası sistemin mevcut yapısı ve sistemde meydana gelen değişimler belirli kavramların da anlam, algı ve etki alanını genişletebilmektedir. Terörizm de bu bağlamda ele alınabilecek kavramlardan bir tanesidir (Ündücü, 2011: 1-2). Soğuk Savaş dönemi uluslararası sistem daha yalın ve anlaşılabilir bir düzene sahipti. Özellikle iki kutuplu sistem, devlet odaklı güvenlik algısıyla beraber askeri unsurlar üzerine kurgulanmıştı. Dolayısıyla tehditler ve tehdit algısı bu kurgu üzerinden ele alınmaktaydı. Bu süreç Sovyetler Birliği'nin dağılması neticesinde güç boşlukları doğurmuştur. İki kutuplu sistemde oluşturulan "öteki", Soğuk Savaş'ın bitimiyle muğlaklık kazanmıştır. Bu muğlaklık ise terörle savaş düsturunu doğuracak olan 11 Eylül terör saldırılarıyla ortadan kalkmıştır (Kartal, 2018: 40). 11 Eylül saldırıları öncesinde terörizm, küresel ölçekten uzak ele alınan ve "güvenli ortam" addedilen ülkelerin maruz kalamayacağı bir durum olarak düşünülmekteydi. Ancak bu durum 11 Eylül saldırılarıyla önemli bir dönüşüm yaşamıştır. Ortaya çıkan küresel terör, tehdit boyutunu da sınır tanımaz bir hale getirmiştir. Dolayısıyla küresel terörle mücadelenin de küresel bir yapıya dönüştürülmesinin gerekliliği ön plana çıkmıştır (Türköz, 2016: 157).

11 Eylül saldırıları sonrasında terörizmin ortaya çıkardığı tahribat ve korku genişlemiş ve uluslararası kamuoyu terörizmi daha sık gündeme getirmiştir. Bu bağlamda terörizme karşı mücadelenin taşıdığı önem de giderek artmıştır. Ancak terörizmin tanımlanmasında devletlerin farklılıklar taşıması önemli bir sorun alanını da oluşturmaktadır. Kime göre ve neye göre terörist yaklaşımı, terörle mücadele noktasında önemli zafiyetlerin oluşmasına neden olmaktadır. Dolayısıyla devletlerin terörizm konusunda ortak paydada buluşabilmeleri terörle mücadelenin uluslararası boyutuna önemli katkılar sağlayacaktır (Saraçlı, 2007: 1050). Çünkü günümüzde terör, sınır tanımaz bir boyuta ulaştığı için daha geniş bir hareket alanına sahiptir. Dolayısıyla iletişim ve ulaşım noktasındaki gelişmelerden istifade eden terör örgütleri, uluslararası bağlantılarını artırabildiği gibi birçok noktada dış destek elde edebilmektedir (Alkan, 2002: 10). Bu dış desteklerin sağlanmasına zemin hazırlayan temel noktalardan birisi terörizm üzerindeki ortak kabul görmüş bir tanımın ve yaklaşımın bulunmamasıdır. Bir diğer ifadeyle terör örgütlerine hareket imkânı ve belirli ölçüde dış destek sağlayan zemini: bir ülke için terör örgütü olan bir yapılanmanın başka bir ülke için direniş hareketi, gerilla ve özgürlük savaşçıları olarak tanımlanma imkânı oluşturmaktadır (Yenal, 2020: 22). Bu durum devletleri terörle mücadele noktasında daha zor ve anlaşılması güç bir duruma sevk etmektedir.

3. TERÖRLE MÜCADELE VE ARAÇLARI

Terörle mücadele için üzerinde mutabık kalınmış bir yol haritası bulunmamaktadır. Ancak terörle mücadeleyi salt şiddet eylemlerine yönelik tedbirler ile teröristlerin tespit edilmesi, engellenmesi ve yakalanması gibi polisiye önlemler olarak da ifade edilmenin kısıtlı bir tanımlama olduğu genel kabul görmüştür. Dolayısıyla terörle mücadele terör riski barındıran gruplara, terör eylemlerine başvuran grup-örgütlere ve terörün ortaya çıkışı ile yarattığı

tahribata karşı benimsenen çok yönlü politikalar biçiminde ifade edilebilir (Şen, 2017: 103-105). Terör sorunu ve terörle mücadeleyi silahlı mücadele dışına da taşıyarak, sosyal bir sorun alanı olarak da görmek gerekmektedir. Böylece geniş terörle mücadele tanımı ve konseptinin oluşturulmasına ihtiyaç duyulmaktadır. Bütüncül bir terörle mücadelede güvenlik güçleri ve güvenlik bürokrasisinin yanı sıra yerel yönetimler, üniversiteler ve sivil toplum kuruluşlarının da sağlayacağı katkılar neticesinde daha sağlıklı bir terörle mücadele kapsamı oluşturulabilecektir. Böylece terörle mücadelede terörü besleyen nedenlerden risk, maliyet ve fayda analizine kadar kapsamlı bir süreç ortaya çıkmaktadır (Akbulut ve Beren, 2012: 259). Dolayısıyla birçok farklı süreç şeklinde ortaya konulabilen terörle mücadele stratejisinin oluşturulmasında genel olarak üç boyut öne çıkmaktadır. Yasal zemin üzerine inşa edilmesi gereken terörle mücadele stratejisi ilk olarak silahlı mücadeleyi içermektedir. İkinci olarak terörizmin arka planı olarak da değerlendirilebilecek olan terörizmin oluşması ve yayılmasına neden olan sosyal, ekonomik ve kültürel gibi alanlardaki nedenlerin tespit edilmesi ve önlenmesidir. Son olarak ise uluslararası yapı göz önünde bulundurularak tespit edilecek ve uygulamaya konulacak terörizmle mücadele yöntemlerinin belirlenmesidir (Acar, 2012: 199).

Terörle mücadele öncesinde terör örgütüne yönelik yapılacak analizler önemli bir yere sahiptir. Ancak yapılacak bu analizlerde terör örgütünün stratejilerini, motivasyonlarını ve faaliyet şekillerini incelemek yeterli değildir. Ayrıca aldıkları dış destekten etkileşim içerisinde oldukları tüm yapılara kadar kapsamlı bir analiz gerekmektedir. Bu süreci takiben terör örgütlerinin görülen yüzlerinin yanı sıra çoğunlukla "göz ardı edilen" arka planının aydınlatılması önemlidir. Terör örgütü mensuplarının daha önce hangi meslek grubuna dâhil oldukları, sosyo-kültürel yapıları ve terör örgütlerine katıldıkları zamanların sosyal ve politik ikliminin ele alınması da kapsamlı bir terörle mücadele zeminine hizmet edecektir (Crelinsten, 2002: 78). Bu bağlamda klasik terörle mücadele yöntemlerinin birçok noktada yetersiz kaldığı da bilinmektedir. Özellikle teknolojik gelişmeler ve beraberindeki iletişim olanaklarının artmasına uyum sağlanamaması, terörün dar bir coğrafi alana mahsus olduğunun düşünülmesi, siyasal, sosyal, ekonomik ve benzeri birçok alanın ihmal edilmesi terörle mücadeledeki başarıyı sekteye uğratabilmektedir. Böylece klasik mücadele yaklaşımları terörle mücadeleyi dar bir alana hapsederek sadece güvenlik merkezli ele almış ve terörü asıl besleyen kaynakların kurutulmasını göz ardı etmiştir. Bu bağlamda terörü besleyen siyasal, sosyal, kültürel ve ekonomik sorunların tespit edilmesi ve çözüme kavuşturulması bütüncül bir terörle mücadele için temel unsurlar arasındadır (Baharçiçek ve Tuncel, 2011: 4).

Terörle mücadele her devlet için belirli zorlukları içerisinde barındırmaktadır. Özellikle terör örgütü mensuplarını sivil halktan ayırt etmenin zorluğu, merkezi yapıdan uzak bir örgüt profiline sahip olmaları ve nerede ve ne zaman eylem gerçekleşeceğini öngörebilmenin belirsizliği terörle mücadeleyi de zorlu bir alana taşımaktadır. Terörizmle mücadele stratejileri şu şekilde sıralanabilir (Heywood, 2018: 402):

- Devletin güvenliği öne çıkarılarak, güvenlik odaklı politikalara başvurulması,
- Güç kullanmayı öne çıkararak askeri mücadelenin benimsenmesi,
- Siyasi etki, girişim ve uygulamaların aktif olarak kullanılmasıdır.

Terörle mücadele noktasında devletler birbirinden farklı politikalar izleyebilmiş ve zamanla kendi politikalarında da değişikliklere gitmişlerdir. Bu bağlamda İngiltere'nin terörle mücadelesi örnek olarak gösterilebilir. Ayrılıkçı bir terör örgütü olan IRA, İngiltere'nin ilk benimsediği terörle mücadele stratejisinden bir nevi beslenerek etkisini artırmıştır. İngiltere'nin ilk zamanlar soruna yönelik salt askeri yaklaşımları ve şiddeti öne çıkarması, IRA için propaganda malzemesi oluşturmuştur. Ancak bu durumun tespit edilmesiyle terörle mücadele stratejisini çok yönlü olarak revize eden İngiltere, müzakere ve siyasi yaklaşımlarını ön plana

çıkararak IRA terörü sorununu büyük ölçüde aşmıştır (Ertürk ve Başak, 2016: 237-238). İspanya'da ETA terör örgütü ile uzun soluklu bir terörle mücadele süreci vermiştir. Öncelikle daha baskıcı, şiddetin ön planda olduğu ve askeri uygulamalarla örgüt bastırılmaya çalışılmış ancak bu terörle mücadele yöntemi tam tersi etki yaratarak ETA terör örgütüne propaganda ve meşruiyet arayışı imkânı tanımıştır. İspanya'da zamanla terörle mücadele stratejisini revize ederek anti-demokratik uygulamalardan olabildiğince uzaklaşmış ve terörle mücadele sürecini bütüncül çok yönlü bir şekilde ele alarak ETA terör örgütünü silahsızlanmaya sevk etmiştir. Şüphesiz bu noktaya gelinmesinde İspanya'nın terörle mücadele stratejisinin temeline insan odaklı ve halkın desteğinin örgütten kesilmesi bilincini oturtması etkili olmuştur (Çiftçi, 2016: 185-187). Sri Lanka'daki terörle mücadele süreci ise başka bir yöntemi ön plana çıkararak farklı bir örnek teşkil etmektedir. Sri Lanka Tamil Kaplanları adı verilen örgüt ile uzun soluklu bir mücadele süreci yaşamıştır. İlk dönemler müzakere denemelerine başvurulmuş olsa da Sri Lanka yönetimi, askeri hareket stratejisini benimseyerek sert askeri müdahalelere başvurmuştur. Önemli insan hakları ihlallerine de neden olduğu belirtilen bu mücadele yöntemi ile Sri Lanka, Tamil Kaplanları'nı tasfiye etmiştir (Yalçın, 2016: 145-146). 11 Eylül saldırıları sonrası terörizmin uluslararası sistemde temel sorun alanı olarak görülmesi ve ulus devletin güçlenmesi Sri Lanka'nın hem müzakere sürecinde hem de terörle mücadele stratejisindeki hareket alanını genişletmiştir (Çınar, 2014: 46). Sonuç olarak devletler terörle mücadele stratejilerinde farklı yolları izleyebilmektedir. Her devletin karşılaştığı terör örgütünün motivasyonunda görülen farklılaşmalar terörle mücadele stratejilerini de etkilemektedir. Özellikle günümüzde küreselleşme ile birlikte gerçekleşen değişim ve dönüşümler devletlerin terörle mücadele mantalitelerini de etkilemiştir. Böylece salt sert gücün terör sorununu tek başına kökten çözemeyeceği ve mücadelenin daha bütünsel bir şekilde ele alınması ihtiyacı hâsıl olmuştur. Dolayısıyla devletler sert güç, yumuşak güç ve akıllı güç olmak üzere daha kapsamlı ve çeşitli yöntemler üzerine mücadele stratejilerini kurgulamaktadır.

4. GÜÇ

Güç kavramı, "istenilen amaca ulaşabilmek için başkalarının davranışlarını değiştirebilme yetisi" şeklinde tanımlanmakla birlikte güç kavramını hava durumuna benzeten Nye, gücün anlaşılması zor bir kavram olduğunu (Nye, 2004: 11) ifade etmektedir. Bu bağlamda güç kavramının farklı tanımları yapılmıştır. A'nın B'ye bir şeyi yaptırabilme becerisi (Dahl, 1957: 202); bir devletin başka bir devlete istediği şeyi yaptırabilme yeteneği (Tezkan, 2005: 137); bir devletin ikna ya da zorlama gibi yöntemlerle karşı tarafı etkileyebilme kapasitesi (Aydoğan, 2011: 3) gibi tanımlar örnek olarak verilebilir.

Devletler, varlıklarını sürdürebilmek ve uluslararası alanda söz sahibi olabilmek için güce ihtiyaç duymaktadır. Geçmişte sadece askeri güç olarak algılanan güç kavramı, günümüzde değişime uğramıştır. Askeri gücün yanında ekonomik, kültürel, teknolojik güç gibi güç çeşitleri ile birlikte bir ülkenin ulusal gücünü oluşturan yeni bir güç yaklaşımı ortaya çıkmıştır. Ayrıca değişen güç yaklaşımı, uluslararası alanda devletlerin güç göstergeleri, gücü elde etme şekilleri ve gücü sürdürebilme biçimlerini de değiştirmiştir.

Güç kavramı, genellikle sert güç, yumuşak güç ve bu iki gücün sentezi olarak kabul edilen akıllı güç olmak üzere, üçe ayrılmaktadır (Nye, 2013: 5-20). Sert güç, karşı tarafın rızasının olup olmadığına bakmaksızın, baskı ve zorlamayı içerirken; yumuşak güç, karşı tarafın rızasına ve iknaya dayanmaktadır. Sert ve yumuşak güç, aslında birbirleriyle etkileşim içinde olan, birbirini destekleyen ve bazen çakışan güçler (Pallaver, 2011: 99) olarak kabul edilir. Geçmişte genellikle devletler sert güç olanaklarını geliştirmeye çalışırken, yumuşak güç olanaklarını geliştirmeyi ihmal etmiştir. Sadece sert güç kapasitesinin yeterli olmadığının zamanla anlaşılması üzerine yumuşak güç kapasitesi de kullanılmaya başlanmıştır. Daha sonra sert ve

yumuşak gücün stratejik bir şekilde birlikte kullanılması, akıllı güç kavramını ortaya çıkarmıştır.

4.1. Sert Güç

Sert güç, bir aktörün askeri ve ekonomik imkânlarını kullanarak, diğer aktörlere istediği davranış değişikliğini yaptırabilme becerisidir. Diğer bir ifadeyle sert güç, askeri ve ekonomik güç unsurlarını kullanarak, hedef alınan ülkeye istenilen şeyi yaptırabilme potansiyelidir. Çoğu iktidar sahibi, askeri ve ekonomik güç yaptırımları aracılığıyla diğer aktörlerin davranışlarının değiştirilebileceğine inanmaktadır. Bu nedenle ülkeler arasındaki anlaşmazlıklarda ilk olarak sert güç tercih edilmektedir. Sert gücün en önemli özelliği, karşı tarafın rızasına bakmaksızın baskı uygulanmasıdır.

Askeri ve ekonomik olmak üzere sert güç, iki temel kaynağa sahiptir. Askeri güç, baskı, zorlama, caydırma gibi savaşmak ya da tehdit etmek amaçlı kullanılırken, ekonomik güç genellikle bir harekete yönlendirme ya da zorlama amaçlı kullanılmaktadır. Askeri gücün araçlarını askerler ile silah, tank, uçak gibi askeri malzemeler oluştururken; ekonomik yaptırımlar, rüşvet, ekonomik yardımlar gibi araçlar da ekonomik gücün araçlarını oluşturmaktadır.

Tablo 1. Nye'e Göre Güç Spektrumu (Nye, 2004: 8)

	Sert	**Yumuşak**
Davranış Yelpazesi	• Komut • Zorlama • Teşvik verme	• Gündem • Cazibe • İkna etme
En Muhtemel Kaynaklar	• Baskı • Karşılıklar • Yaptırımlar • Rüşvet	• Kurumlar • Değerler • Kültür • Politikalar

4.2. Yumuşak Güç

Yumuşak güç, bir devletin istediği şeyi, diğer devletlerin de istemesini sağlamaya yarayan güçtür (Yılmaz, 2011: 31). Sert güçte zorlama ve tehdit varken, yumuşak güçte cazip hale getirmek ve iletişim vardır. Sert güç kaynakları kullanılarak sonuca daha hızlı ulaşılırken, yumuşak güç kaynaklarıyla süre belirsizdir. Çünkü yumuşak güç uygulamalarının sonuçları dolaylı ve dağınıktır. Bu sebeple gözlenmesi ve denetimi zordur. Yumuşak güç kaynaklarına, sert güç kaynaklarında olduğu gibi hükmetmek de zordur. Ayrıca yumuşak gücün en önemli uygulama şekli kamu diplomasisi olarak karşımıza çıkmaktadır.

Günümüzde artık devletler arasındaki çatışmalar dışında, devlet dışı aktörler ile devletler arasında da çatışmalar yaşanmaktadır. Çatışmaların boyutunu değiştiren bu süreç, devletlerin askeri güçlerinin yanında çok boyutlu güce gereksinim duymasına neden olmuştur. Rızaya dayanan yumuşak güç, meşruiyet de içerdiği için sert güce kıyasla daha düşük maliyetli ve daha kalıcı sonuçlar doğurabildiği (Mor, 2006: 166) için uluslararası siyasette etkili bir güç yöntemi olarak kullanılmaya başlanmıştır. Nye, yumuşak gücü, kaybedenin olmadığı, her iki tarafın da olumlu sonuçlar elde edeceği bir güç oyununa (Nye, 2004: 13-15) benzetmektedir.

Yumuşak güç, sert gücün alternatifi değildir. İkisinin de ulaşmak istediği amaç aynıdır. İkisi birlikte kullanılarak birbirini güçlendirebilir (Gallarotti, 2011). Sert güç, yumuşak güç olarak da uygulanabilir. Ancak bunun için meşruiyet koşulu zorunludur. Bir ülkenin diğer ülkeye müdahalesinde meşruiyet varsa, yumuşak güç olarak görülür. Meşruiyet olmadığı durumda, işgalci olarak görülür ve sert güç olarak algılanır. Bir ülke, kendi toplumu için istediği şeyi, zorlamaya gerek kalmaksızın diğer toplumların da istemesini sağlayabilirse, yumuşak gücü başarılı bir şekilde uygulayabildiğini gösterir.

Soğuk savaş döneminde askeri güç, gücün en önemli boyutu olarak önem kazanırken, günümüzde küreselleşmenin ve iletişim teknolojilerindeki gelişmelerin de etkisiyle yumuşak güç araçları olan ikna etme, cezbetme ya da kamuoyunu yönlendirebilme gibi yeteneklerin önemi artmıştır. Bunun yanında uluslararası sistemin çok kutuplu hale gelmesi, uluslararası kuruluşların ve küresel medyanın etkisinin artması, klasik askeri gücün önemini azaltmıştır. Böylece geçmiş dönemlerde sert güç, diğer ülkeler üzerinde daha etkili olabilmekte iken, günümüz bilgi çağında, yumuşak gücün kullanımı devletlere önemli ölçüde katkı sağlamaktadır.

Günümüzde gücün somut kaynaklarının yerini, soyut kaynaklar almıştır. Bu soyut kaynakların başında ülkelerin olumlu imajları gelmektedir. Uluslararası alanda artık bir ülkenin güç kullanımı gerektiren her hareketi, imajına zarar vermemesi için meşruiyet gerektirmektedir. Bu nedenle günümüzde yapılması planlanan tüm müdahaleler, uluslararası kamuoyuna meşru bir açıklama sonrası yapılmaktadır. Aslında uluslararası kuruluşların güçlenmesi, küresel bir medyanın ortaya çıkması ve ülkeler arasındaki bağımlılığın artması gibi nedenler; ülkelerin müdahalelerinde meşruiyet zemini aramasını günümüzün uluslararası siyasetinin bir gereği olarak ortaya çıkarmıştır. Askeri güç kullanılan politikaların sonuçları ne kadar başarılı görünse de dünya kamuoyuna doğru bir şekilde anlatılıp meşruiyet kazandırılmadığı sürece, ülke imajına ciddi zararlar vermektedir. ABD'nin 2003 yılında Irak'a karşı askeri güç uygulaması örnek olarak verilebilir (Nye, 2004: 14).

Bir devletin yumuşak gücünü belirleyen en önemli kaynağı, ülkenin sanatı, müziği, sosyal yaşamı, edebiyatı gibi unsurları barındıran sahip olduğu kültürdür. Ülkenin kültürü, uluslararası alanda herkes tarafından saygı ve hayranlık duyulan bir konumda ise, yumuşak güç uygulamalarında istenilen sonuçlara ulaşma olasılığı artmaktadır. Amerikan kültürü, küresel düzeyde yumuşak güce katkı sağlayan en önemli örnek olarak verilebilir. Yine kültürün önemli öğelerinden olan eğitim, ülkeler arasında kültür transferinde oldukça etkili bir kaynaktır. Diğer ülkelerde açılan eğitim kurumlarında ya da ülkeye gelen yabancı öğrencilere kültür aşılama, önemli bir yumuşak güç kaynağı haline gelmiştir. Ayrıca hukukun üstünlüğü ve özgürlüklerin geniş olması gibi siyasi değerler, ülkenin yumuşak gücünü artıran önemli unsurlardır.

Her ülkenin kendine özgü kültürü, değerleri, tarihi, coğrafyası vb. koşulları bulunduğu için, diğer ülkelerin uyguladığı yumuşak güç unsularından etkilenmeleri de farklılıklar gösterir. Toplumlar genellikle kendilerine yakın kültüre sahip ülkelere daha olumlu cevap verirler. Bu da birbirine yakın ülkelerin uyguladığı yumuşak gücün başarısını artıran bir olgudur. Nye'e göre, bilgi çağında yumuşak güce sahip olacak ülkelerin sağlaması gereken bazı unsurlar vardır (Nye, 2004);

1. Liberalizm, çoğulculuk gibi küresel normlara uygun bir kültür,
2. Gündem oluşturma gücüne sahip küresel iletişim kanalları,
3. Uluslararası arenadaki performansı ile küresel saygınlık uyandırmak.

4.3. Akıllı Güç

Akıllı güç, sert ve yumuşak gücün stratejik bir şekilde birleştirilme becerisidir. Daha geniş bir tanımda akıllı güç, askeri, siyasi, ekonomik, diplomatik, yasal ve kültürel tüm araçların bir birleşimi (Pallaver, 2011: 98) olarak ifade edilmiştir. Akıllı güç, sert ve yumuşak gücün etkili bir sentezi olmakla beraber, gücün nasıl yönetilmesi gerektiğine dair bir bakış açısı ve yöntem de önermektedir (Pallaver, 2011: 15). Akıllı gücün amacı, günümüzde gücün farklı aktörlere dağılması nedeniyle, güç kaynaklarını etkili bir strateji ile kullanarak doğru politikaları üretebilmektir.

ABD'nin 11 Eylül saldırıları sonrası izlemiş olduğu sert güç politikaları, imajının zedelenmesine neden olmuştur. Bu imajı düzeltmek için ABD'nin düşünce kuruluşlarından olan CSIS tarafından hazırlanan bir rapor, günümüzde sadece sert güç yöntemlerini kullanarak çıkarların korunamayacağı, bunun yanında yumuşak güç yöntemlerinin de belirli bir denge içinde stratejik olarak kullanılması gerektiğini öngören ve akıllı güç konsepti (Armitage ve Nye, 2007) olarak ifade edilen yeni bir politika anlayışı ortaya çıkmıştır.

Akıllı güç konseptini ortaya koyan bu rapor, ABD'nin dünya kamuoyundaki olumsuz imajını düzeltebilmek adına bir reçete olarak sunulmuştur. Raporda bir ülkenin akıllı güce sahip olabilmesi için öncelikli koşulun askeri güç olduğu, yumuşak güç kaynaklarının ancak bunun üzerinde kullanılabileceğine dikkat çekilmiştir (Armitage ve Nye, 2007: 10). Askeri gücü olmayan bir ülke, istediği kadar yumuşak güce sahip olsun, hedeflerine ulaşmakta sıkıntı yaşayacaktır. Ancak yeterli askeri güce sahip olan bir ülke, bu gücünü sadece korkutmak yerine, ılımlı bir görüntü ile sergilemesi gerekir. Bu şekilde çok boyutlu politikalar üreten ülkelerin saygı göreceği öngörülmüştür.

Akıllı güç, ülkenin hem askeri güce hem de ülkenin uluslararası alanda etkinliğini artıracak ittifaklara ve ortaklıklara ihtiyaç duyar. Ancak raporda ABD'nin askeri gücüne çok fazla başvurmaması, sert güç unsurları yerine, diplomasi araçları ve uluslararası yardımları kullanması gerektiği belirtilmiştir. ABD'nin akıllı güç olabilmesi için, ittifaklar, ortaklıklar, kamu diplomasisi, kalkınma, ekonomik entegrasyon olmak üzere beş alanda yapması gerekenler (Armitage ve Nye, 2007) sıralanmıştır. Uluslararası alanda daha çok anlaşmalar yapması ve uluslararası kuruluşları daha fazla kullanması gerektiği belirtilmiştir.

Uluslararası siyasette, sert güç ya da yumuşak güç kullanılarak her zaman istenilen sonuca ulaşılamayabilir. Her iki güç de kullanım durumlarına göre düşman yaratma gibi olumsuz durumlara neden olabilir. Bu nedenle iki gücü dengeli bir şekilde barındıran akıllı güç uygulamaları kullanılarak, yaşanma ihtimali olan olumsuzluklar en aza indirilebilir. Akıllı güç, sert ve yumuşak gücün dengeli bir şekilde kullanımıdır. Ancak bu denge, iyi planlanmış stratejiler ve liderlik becerisi gerektirmektedir.

5. TERÖRLE MÜCADELE VE KAMU DİPLOMASİSİ

Uluslararası sistemin değişen yapısı ve küreselleşmenin etkisi, terörle mücadele stratejilerinde ve yöntemlerinde önemli değişiklikler meydana getirmiş ve terörle mücadelede yumuşak güç araçlarının ve kamu diplomasisi uygulamalarının etkinliğini ön plana çıkarmıştır. İletişim, enformasyon ve ulaşım teknolojilerinde yaşanan gelişmeler, gücün yapısını dönüştürerek gücün algılanış boyutunu ve etki kapasitesini değiştirmiştir. Bu durum aynı zamanda devletlerin hedefledikleri politikalara ulaşmada kullandıkları güç araçlarının da değişmesine yol açmıştır. Teröre karşı güvenlik ihtiyaçları doğrultusunda reflektif davranış sergileyen ve bu doğrultuda özellikle askeri gücün ön planda olduğu sert güç araçlarıyla mücadele eden devletlerin stratejileri, bu değişimle birlikte toplumların gönüllerini kazanma ve etkileme becerisi olan yumuşak güç ve kamu diplomasisi araçlarına doğru evirilmiştir.

Yeni dönemde terörle mücadelede sürecinde, yumuşak güç uygulama sahası olan kamu diplomasisi faaliyetleri, terörle mücadelede konsept değişikliğinin ana konusunu oluşturmaktadır. Terörizmde yeni dönemin işareti olarak kabul edilen 11 Eylül 2001 saldırıları, terörle mücadele sürecinde o güne kadar uygulanan sert güç araçlarının terörü önlemedeki etkisizliğini ortaya koymuştur. Bu bakımdan askeri ve ekonomik açıdan süper güç olarak değerlendirilen ABD'nin böyle bir saldırıya maruz kalması (Nye, 2005: 132), terörle mücadele anlayışının değişmesinde etkili olmuştur. Bu saldırılar güvenlik anlayışının değişiminde katalizör etkisi yapmıştır (Zelikow, 2003: 17). Diğer taraftan ise mevcut mücadele araçlarının şiddete dayalı yapısı, toplumların terörle mücadeleye bakışlarını olumsuz ve terör örgütlerinin propagandalarını etkin kılabilmektedir. Ayrıca sert güç araçlarının kamuoylarını etkilemekten uzak yapısı nedeniyle ulusal ve uluslararası meşruiyetin elde edilmesini zorlaştırdığı ve terör sorununu çözmekten ziyade yeni sorunlarla birlikte mevcut sorunu daha fazla derinleştirdiği de görülmektedir.

ABD'nin, yaşadığı terör saldırıları sonrası güvenlik anlayışında gerçekleştirdiği değişiklikler, ABD'nin terörle mücadelede sert güç araçlarıyla birlikte yumuşak güç araçlarını da etkili olarak kullanmaya başlamasında ve akıllı güvenlik stratejilerini benimsemesinde etkili olmuştur (Ekşi, 2019: 130). Bu açıdan başta 11 Eylül saldırılarının muhatabı olan ABD başta olmak üzere uluslararası sistemin temel aktörü olan birçok devlet, terörle mücadelenin tek başlarına ve sert güç stratejileriyle sürdürebilecekleri bir duruma karşılık gelmediğini, uluslararası politikaların uygulanma süreçlerinde yalnızca devletlerin değil, toplumsal yapı içerisinde birçok aktörün dahi etkisinin değerlendirilmesi gerekliliğini ve sürecin çok yönlü bir stratejiyi ihtiva etmesi nedeniyle ulusal ve uluslararası kamuoylarının da dikkate alınması zorunluluğunu göz ardı edemeyecekleri gerçeğini anlamaya başlamıştır.

Terör saldırıları ve eylemleriyle baskısını kamusal ve siyasal alan üzerinde göstermeye çalışan ve korku dünyası oluşturarak amaçlarına ulaşmak isteyen terör örgütlerine karşı devletler, klasik mücadele yaklaşımını benimsemişlerdir. Ancak bu yaklaşım, terörün yalnızca şiddet ve baskı araçlarıyla önlenebileceği veya yok edebileceği düşüncesinin ürünüdür. Bütüncül bir yaklaşımdan uzak olan bu mücadele anlayışı, aynı zamanda terörün siyasal, sosyal ve kültürel unsurları da bünyesinde barından yapısını gözden kaçırmaktadır (Baharçiçek ve Tuncel, 2011: 4). Dolayısıyla bu yaklaşım, terörün toplumsal zeminde beslendiği siyasal, ekonomik ve sosyal sorun kaynaklarından uzak bir şekilde değerlendirilmesine neden olmaktadır. Salt askeri ve operasyonel güçlerle sürdürülen mücadele stratejileri, terörü ortaya çıkaran nedenleri cevapsız bırakmakla birlikte mevcut sorunların daha fazla derinleşmesine, terör örgütlerinin eleman devşirmelerine, kısır, döngüsel ve nihayetsiz bir mücadeleye yol açmaktadır. Ayrıca küreselleşmeyle birlikte iletişim ve ulaşım teknolojilerinde yaşanan gelişmeler, terör örgütlerinin saldırı kapasitelerini genişletmelerine fırsat tanırken aynı zamanda bölgesel sınırlarının dışında eylem gerçekleştirebilme imkânı ve teknolojinin ön planda olduğu yeni saldırılar düzenleme yeteneği de kazandırmıştır (Aydemir, 2020: 31-33).

Terörle mücadele sürecinde askeri ve ekonomik unsurlar gibi sert güç araçlarına odaklı ve güvenlik endeksli stratejilerin yüksek maliyetler ve yıkıcı sonuçlar içermesi, bir taraftan terörle mücadelenin meşruluğunu azaltırken diğer taraftan terörü sonlandırmaktan ziyade yeni sorunlu alanların açılmasına (Baharçiçek ve Tuncel, 2011: 6-8) ve bu alanlar üzerinden terör örgütlerinin varlığını ve eylemlerini meşrulaştırmasına da katkı sağlamaktadır. Küreselleşmenin etkileriyle birlikte etkileşimlerin ve karşılıklı bağımlılık ilişkilerinin artması, mevcut sorunlar karşısında birlikte hareket etmeyi de zorunlu hale getirmektedir. Bu durum aynı zamanda sorunların çözümünde; bireylerin, toplumların, kurumların ve devletlerin kolektif hareketini ve karşılıklı anlayışlar geliştirmesini gerekli kılmaktadır (Ekşi, 2019: 125). Dolayısıyla terörle mücadelenin başarıya ulaşmasında, toplumlarla etkileşim ve iletişimin artırılması yoluyla karşılıklı anlayışın geliştirilmesi, kamu diplomasisi politikalarıyla

anlayışların şekillendirilmesi ve zihinlerin ve gönüllerin kazanılması süreci önemli bir role sahiptir. Bu durum uluslararası sistemde güvenliğin inşa edilebilen bir durum olduğunu ve toplumlarla iletişim kurularak sorunların çözümünde başarıların elde edilebileceğini belirginleştirmiştir (Aydemir, 2018: 511-512).

Kamu diplomasisi, bir ülkenin dış politikası doğrultusunda kendi değerlerini, kültürünü, sanatını, düşüncelerini, tarihini ve kurumlarını diğer ülkelerin toplumlarına anlatarak onların gönüllerini kazanmaya yönelik yürütülen bir diplomasi sürecidir (Ekşi, 2014: 81). Devletlerin ulusal ve uluslararası hedeflerinin, düşüncelerinin, kurumlarının ve kültürünün diğer yabancı toplumlara anlatılması, aktarılması amacını taşıyan kamu diplomasisi (Tuch, 1990: 3), sert güç araçları olmaksızın yumuşak güç araçlarıyla toplumların gönüllerinin ve zihinlerinin kazanılması sürecidir. Bu yönüyle kamu diplomasisinin, yumuşak güç araçlarıyla temelde daha sorun ortaya çıkmadan önce sorunun gelişimini engelleyici, ulusal ve uluslararası kamuoyunun meşruiyetinin kazanılmasını kolaylaştırıcı ve toplumların zihin ve gönül dünyalarının etkilenmesi suretiyle bireylerin terör örgütlerine ve toplumların terörizme kanalize olmasını önleyici etkileri bulunmaktadır.

Terörizme neden olan sorunların anlaşılması, bireylerin ve toplumların terör örgütlerine katılımlarının engellenmesinde oldukça etkilidir. Toplumsal yapı içerisinde siyasal, sosyal ve ekonomik sorunlardan doğrudan etkilenen gruplar, siyasal yönetimin veya alanın sorunları çözmede yetersiz kaldığı durumlarda terör örgütlerini sorunların alternatif çözüm aracı olarak görmektedirler. Bu açıdan terörizmin nedenleri bireysel düzeyde ve grupsal düzeylerde açıklanmaktadır (Martin, 2017: 73-74). Ancak hangi düzeyde olursa olsun teröre neden olan sorunların anlaşılması ve çözülmesi, toplumlarla karşılıklı olarak gerçekleştirilecek iletişime ve etkileşime bağlıdır. Bu iletişim kamu diplomasisi faaliyetleriyle gerçekleşerek, toplumların mevcut talep ve ihtiyaçlarının anlaşılmasına ve karşılanmasına, zihinlerin ve gönüllerin kazanılması suretiyle teröre desteğin kesilmesine, terör örgütlerinin sorunlardan beslendiği kaynakların kurutulmasına, meşruiyet zeminlerinin törpülenmesine ve terör karşı mücadelenin toplumsal zeminde gerçekleşmesini katkı sağlayacaktır.

Bu noktada asıl meselenin, terör örgütlerinin veya teröristlerin meşruiyet zeminini sert güç araçlarıyla şiddet ve baskıyla engelleyerek ortadan kaldırmak olmadığı, kamu diplomasisi uygulamalarıyla toplumlarla iletişim kanalları üzerinden etkileşime geçerek bilgilendirme ve destek faaliyetleri yürütmek, ikna etmek ve etkilemek yoluyla terörün toplumsal meşruiyet kaynaklarını yok etmenin amaçlandığı söylenebilir. Dolayısıyla terör gruplarının propaganda söylemlerinin ve argümanlarının etkisizleştirilmesine yönelik kamu diplomasisi politikalarıyla farklı söylem ve alternatif bilgilendirme faaliyetlerinin yürütülmesi, toplumların meşruiyet anlayışlarının ve terör örgütlerine bakışlarının değişmesinde etkili olacaktır (Crelinsten, 2014: 6-7).

Modern terörizmin araçları yalnızca uzun süredir kullanılan silahlar ve patlayıcı bombalar değildir. Aynı zamanda mini kameralar, videolar, televizyon ve internet de terör örgütlerinin yeni araçları olarak kullanılmaktadır (Hoffman, 2002: 307). Terör örgütleri medya aracılığıyla gerçekleştirdikleri sansasyonel eylemlerin geniş kitlelere ulaştırılmasını sağlayarak toplumlarda korku atmosferi oluşturmayı, sempati ve saygınlık kazanmayı ve tanınır olmayı amaçlamaktadırlar. Yeni silahlar olarak değerlendirilen medya araçları, terör örgütlerinin propagandalarını ve eylemlerini dünya geneline yaymada, toplumsal meşruiyet kazanmalarında ve eleman temininde etkili sonuçlar sağlamaktadır. Diğer taraftan medya, terörle mücadele sürecinde ulusal ve uluslararası toplumun bilgilendirilmesi ve harekete geçirilmesinde de önemli bir yere sahiptir. Bu yönüyle kamu diplomasisi süreçlerinde toplumların zihinlerinin ve gönüllerinin kazanılmasında ve bilgilendirme faaliyeti olarak medyanın etkin bir şekilde

kullanımı, teröre karşı ulusal ve uluslararası düzeyde ortak bilincin oluşturulmasında ve terörle mücadele sürecinde kolektif eylem kabiliyetini artırılmasında önemli katkılar sağlamaktadır.

11 Eylül saldırıları sonrası ABD'nin, terörün zaman ve mekândan bağımsız olarak ırk ve din ayrımı olmaksızın gerçekleşebileceği gerçeğini yaşamış olması, teröre karşı stratejik iletişim konseptini benimsemesinde etkili olmuştur. Bu doğrultuda dış politikasında terör örgütlerinin propagandalarını zayıflatmaya ve bireylerin terör örgütlerine yönelimini azaltmaya yönelik çalışmalara kamu diplomasisi faaliyetlerine ağırlık vermeye başlamıştır. Bu noktada kamu diplomasisi, terörle mücadelenin bütünlükçü bir yapı ve anlayış içerisinde sürdürülmesine, terörle mücadelenin ortak bir zeminde yürütülmesine ve küresel çözümlerin geliştirilmesine katkılar sağlamaktadır (Aydemir, 2018: 512).

Türkiye de uzun yıllar boyunca birçok etnik, ayrılıkçı, ideolojik ve dini temelli terör örgütleriyle mücadele etmektedir. Etnik ve ayrılıkçı terör örgütü PKK ile 40 yılı aşkın bir süredir terörle mücadele eden Türkiye, ulusal güvenlik yaklaşımı kapsamında sert güç araçlarıyla terör örgütüne karşı askeri operasyonlar düzenlemektedir. Ancak gerçekleştirilen operasyonlar, farklı dönemlerde terör örgütün etkinliğini azaltsa da örgüt varlığını sürdürmeye devam etmiştir. Küresel değişimlerle birlikte Türkiye'nin terörle mücadele yaklaşımını değiştirerek sert güç araçlarıyla birlikte yumuşak güç araçlarının etkinliğini artırması, siyasal, sosyo-kültürel, yasal ve ekonomik çalışmalar yapması ve uluslararası alanda diplomatik girişimler başlatması ve özellikle sosyal entegrasyonun sağlanması noktasında kamu diplomasisi faaliyetleri yürütmesi, terörün toplumsal meşruiyetini yok etmekte ve terör örgütünün çözülmesini sağlamaktadır.

6. SONUÇ

Terör, devletlerin varlığının ve toplumsal yapısının güvenliğini tehdit eden önemli bir sorun alanı olarak varlığını korumaktadır. İletişim ve ulaşım teknolojilerinde yaşanan gelişmelerle birlikte küreselleşmenin etkisi, siyasal, sosyal ve ekonomik karşılıklı bağımlılıkların artırmıştır. Küresel gelişmeler ve değişimler, terör örgütlerinin pratiklerinin değişmesine yol açtığı gibi terörle mücadele stratejilerinin de değişiminde önemli etkiler yaratmıştır. Özellikle 11 Eylül küresel terör saldırıları sonrası değişen terörle mücadele anlayışı, sert güç araçlarının yanı sıra yumuşak güç araçlarının da etkinliğini ön plana çıkarmıştır. Terörün küresel değişime ayak uydurarak etkileşim kapasitesini artırması, terörle mücadelede bu etki alanından toplumların korunmasını gerekli kılmıştır. Bu doğrultuda devletler, kamu diplomasisi faaliyetleriyle terörü ortaya çıkaran nedenleri kaldırmaya ve toplumların teröre kanalize olmasına neden olan unsurları önlemeye yönelik çalışmalara ağırlık vermişlerdir.

Terörle mücadele sürecinde devletler yeni dönemde, terör eylemi veya saldırısı meydana geldikten sonra reflektif davranışla meydana gelen zararı azaltma ve yok etmeye yönelik re-aktif stratejiler yürütmektedirler. Ancak artan iletişim ve ulaşım teknolojilerinin de sayesinde bu durum, terörün meydana getirdiği zararı görünür kılmakla birlikte aynı zamanda terör örgütlerinin de güç propagandalarına hizmet etmektedir. Dolayısıyla yeni süreçte terörle mücadele stratejilerinin, terör eylemleri neticesinde meydana gelebilecek zararların, zarar ortaya çıkmadan önlenmesine yönelik yani pro-aktif stratejiler çerçevesinde şekillenmesini zorunlu kılmaktadır. Bu durum ise terörün kaynağında bitirilmesini, terör örgütlerinin beslendiği sorunların çözülmesini, bireylerin terör örgütlerine katılımlarının önlenmesini, terör örgütünün toplumsal desteğinin kırılmasını, terör eylemlerinin gerçekleşmeden önlenmesini gerekli kılmaktadır.

Güç algısındaki değişim, uluslararası kuruluşların da uluslararası sistemde güç kazanmasını sağlayarak, küresel aktörler olarak sisteme dâhil etmiştir. Günümüzdeki bu çok aktörlü uluslararası yapı, ülkelerin uygulamış olduğu geleneksel diplomasi yöntemlerinin yanında

devlet dışı aktörler ve diğer ülke vatandaşlarına yönelik kamu diplomasisi yöntemlerinin de kullanılmasını gerektirmiştir. Sert ve yumuşak güç kaynaklarının birlikte ve dengeli bir şekilde, karşı tarafın meşruiyeti de göz önünde bulundurularak, kamu diplomasisi yöntemlerinin uygulanması önemli hale gelmiştir.

Gönülleri ve zihinleri kazanma faaliyeti olan kamu diplomasisinin, terörle mücadele sürecinde terör örgütlerinin meşruiyet kaynaklarını ve propagandalarını etkisizleştiren ve terörle mücadele sürecine toplumların katılımına imkân sağlayan bir yapısı bulunmaktadır. Bu yönüyle kamu diplomasisi, terörle mücadele sürecinde farklı iletişim kanalları aracılığıyla devletlerin toplumlarıyla etkileşim kurmasını ve iletişimin artırılarak teröre karşı "ortak soruna ortak çözüm" üretebilme kabiliyetini artırmaktadır. Ayrıca terörle mücadelede önleyici stratejiler içinde değerlendirilebilecek olan kamu diplomasisi, sosyal entegrasyonun sağlaması, teröre neden olan siyasi, sosyal ve ekonomik sorunların önlenmesi ve sorunun derinleşmesini önlemesi yönüyle terörle mücadeleye etkinlik kazandırmaktadır. Dolayısıyla ABD, İngiltere, Fransa, İspanya ve Türkiye'nin terörle mücadele konseptinde önemli değişiklikler yaptığı, sert güç araçlarıyla birlikte yumuşak güç araçlarına ağırlık verdiği ve başarılı sonuçlar elde ettiği söylenebilir. Bu bakımdan küresel boyutta terörle mücadele süreçlerindeki yaşanan bu değişikliklerle birlikte devletlerin ulusal ve uluslararası meşruiyetin sağlanmasında önemli bir rolü bulunan kamu diplomasisi etkinliğine ağırlık vermeleri, terör sorununun nihai çözümüne önemli katkılar sağlayacaktır.

KAYNAKÇA

Acar, Ü. (2012). Adan Zye Terörizm, Kripto Basım Yayım, Ankara.

Armitage, R. L. ve Nye, J. S. (2007). *CSIS commission on smart power: a smarter, more secure america*. Washington: The CSIS Press.

Alkan, N. (2002). Gençlik ve Terörizm, TEMUH Dairesi Başkanlığı Yayınları, Ankara.

Akbulut, F. ve Beren, F. (2012). Terörle Mücadelede Bütüncül Yaklaşımın Sosyal Politika Uygulamaları Bağlamından Algılanması: Suruç İlçesi Örneği. *Akademik İncelemeler Dergisi (Journal of Academic Inquiries),* 7(2), 257-283.

Aydemir, E. (2018). Terörle Mücadele Aracı Olarak Kamu Diplomasisi. *Ulakbilge, 6*(23), 509-524.

Aydoğan B. (2011). *Güç kavramı ve kamu diplomasisi*. Erişim Adresi: https://www.politikadergisi.com/sites/default/files/guc_kavrami_ve_kamu_diplomasisi_-_bekir_aydogan-pdf.pdf

Aydemir, E. (2020). *Terörizmle Mücadele ve Kamu Diplomasisi Bilişsel Savaş* (2. b.). Ankara: Siyasal Kitabevi.

Baharçiçek, A., ve Tuncel, G. (2011). Terörle Mücadelenin Zorlukları ve Bu zorlukları Aşmada Farklı Bir Yaklaşım: Demokratik Mücadele Yöntemi. *Uluslararası Güvenlik ve Terörizm Dergisi, 2*(2), 1-15.

Crelinsten, R. D. (2002). Analysing Terrorism and Counter-terrorism: ACommunication Model. *Terrorism and Political Violence,* 14(2), 77-122.

Crelinsten, R. (2014). Perspectives on Counterterrrorism: From Stovepipes to a Comprehensive Approach. *Perspectives on Terrorism, 1*, 2-15.

Çınar, Y. (2014). Barışa Giden Yolda Başarısız Müzakere Örneği: Sri Lanka Hükümeti - LTTE Görüşmeleri. *Liberal Düşünce Dergisi*, (75), 31-50.

Çiftçi, İ. (2016). Avrupa'da Ayrılıkçı Bir Terör Örgütü: ETA Euskadi Ta Alkatasuna-Bask Anavatanı ve Bağımsızlık, *Terrorism* içinde (Ed. Bilal Sevinç ve İrfan Çiftçi), 169-190, Karınca Yayınları.

Dahl, R. A. (1957). The concept of power. *Behavioral Science*, *2*(3), 201-215.

Demirel, E. (2001).*Terör.* IQ Kültür Sanat Yayıncılık: İstanbul.

Ekşi, M. (2014). *Kamu Diplomasisi ve Ak Parti Dönemi Türk Dış Politikası.* Ankara: Siyasal Kitabevi.

Ekşi, M. (2019). 21. Yüzyıl Fikirsel Mücadele Çağında Güvenliği Sağlamanın Aracı Olarak Kamu Diplomasisi ve Yumaşak Güvenlik. *Yeni Güvenlik Ekosistemi ve Çok Taraflı Bedeli* (s. 125-136). içinde Ankara: TASAM Yayınları.

Ertürk, E. ve Başak, B. (2016). İngiltere'nin Asırlık Sorunu: Kuzey İrlanda ve IRA, *Terrorism* içinde (Ed. Bilal Sevinç ve İrfan Çiftçi), 223-240, Karınca Yayınları.

Gallarotti, G. M. (2011). Soft power: what it is, why it's important, and the conditions for its effective use. *Journal of Political Power, 4*(1), 25-47.

Goldstein, J. S. ve Pevehouse J. C. (2015). Uluslararası İlişkiler, (Çev. Haluk Özdemir), BB101 Yayınları.

Heywood, A. (2018). Küresel Siyaset, (Çev. Nasuh Uslu ve Haluk Özdemir), (5.b), BB101 Yayınları: Ankara.

Hoffman, B. (2002). Rethinking Terrorism and Counterterrorism Since 9/11. *Studies in Conflict & Terrorism, 25*(5), 303-316. doi:10.1080/105761002901223

Kartal, A. B. (2018). Uluslararası Terörizmin Değişen Yapısı ve Terör Örgütlerinin Sosyal Medyayı Kullanması: Suriye'de DAEŞ ve YPG Örneği, *Güvenlik Stratejileri Dergisi , 14* (27), 39-77.

Kazan, H. (2016). Terör-Medya İlişkisi ve Medyada Terör Haberciliği, *Güvenlik Stratejileri Dergisi.* 12 (24), 109-146.

Martin, G. (2017). *Terörizm Kavramlar ve Kuramlar* (1. b.). (İ. Çapçıoğlu, & B. Metin, Çev.) Ankara: Adres Yayınları.

Mor, B. D. (2006). Public diplomacy in grand strategy. *Foreign Policy Analysis*, (2), 157-176.

Nye, J. S. (2004). *Soft power: the means to success in world politics*. New York: Public Affairs.

Nye, J. (2005). *Dünya Siyasetinde Başarının Yolu Yumuşak Güç.* (R. Aydın, Çev.) Ankara: Elips Kitap.

Nye, J. S. (2013). Hard, soft, and smart power. A. F. Cooper vd. (Ed.), *The Oxford Handbook of Modern Diplomacy* (pp. 424-435). Oxford: Oxford University Press.

Pallaver, M. (2011). *Power and its forms: hard, soft, smart.* (Doctoral dissertation). The London School of Economics and Political Science, London.

Rapoport, D. C. (2002). The Four Waves of Rebel Terror and September 11, Anthropoetics the Journal of Generative Anthropology. VIII, no. 1 Spring/ Summer 2002, http://anthropoetics.ucla.edu/ap0801/terror/#n6.

Saraçlı, M. (2007). Uluslararası Hukukta Terörizm, *Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi,* C. XI, Sa.1-2, 1049-1078.

Şen, O. (2017). 21. Yüzyılın Başlangıcında Terörizmle Stratejik Mücadele. Alfa Yayınları, İstanbul.

Şimşek, M. (2016). Terörizm: Kavramsal Bir Çalışma, *Akademik Bakış Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi*, (54), 319-335.

Tezkan, Y. (2005). *Jeopolitikten milli güvenliğe*. Ankara: Ülke Kitapları.

Tuch, H. (1990). *Communicating With the World: U.S. Public Diplomacy Overseas.* New York: St. Martin's Press.

Türköz, Ş. (2016). Küresel Terörizm Sorununa Güvenlik Perspektifli Bir Yaklaşım, *Niğde Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi,* 9(2), 153-162.

Ündücü, C. (2011). Uluslararası Sistem ve Terörizm Arasındaki İlişki, *Elektronik Siyaset Bilimi Araştırmaları Dergisi,* 2(1), 1-20.

Yalçın, E. (2016). Terör ve Terörizmle Mücadelede Bir İç Savaşın Analizi: Sri Lanka ve Tamil Kaplanları Örneği. *Toros Üniversitesi İİSBF Sosyal Bilimler Dergisi,* 3(5), 143-183.

Yenal, S. (2020). Radikalleşme-Köktencilik Bağlamında Terör ve Terörizm. Acar Hasan ve Yenal Serkan (Ed), *Siyasal Şiddet ve Radikalleşme Bağlamında Terör Örgütleri* içinde (21-43). Ankara, Nobel Akademik Yayıncılık.

Yılmaz, S. (2011). Yumuşak güç ve evrimi. *Turan Stratejik Araştırmalar Merkezi Dergisi. 12*(3), 31-36.

Zelikow, P. (Spring 2003). The Transformation of National Security. *The National Interest*(71), 17-28. https://www.jstor.org/stable/pdf/42895592 adresinden alındı